

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3360/2023. (VII. 19.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.159/2021/39. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kadlót Erzsébet ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján kérte a Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.159/2021/39. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 31.B.350/2020/70. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az indítványozó II. rendű vádlottat a Fővárosi Törvényszék 2021. április 21-én kihirdetett 31.B.350/2020/70. számú ítéletével kábítószer-kereskedelem bűntette miatt mint társtettést 14 év szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Az elsőfokú bíróság döntése ellen az indítványozó és védője felmentés érdekében jelentett be fellebbezést. A védő sérelmezte, hogy védenca nem kapta meg a nyomozati iratokat, emellett hivatkozott a tényállás hiányosságára, részbeni felderítetlenségére, iratellenességre, valamint arra, hogy a bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett. Az eljárási hiba valamint a tényállás megalapozatlansága miatt kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. Az indítványozó fellebbezésében hivatkozott a nyomozati iratok megküldésének elmaradására, amely lehetetlenné tette számára a terhelti jogok megfelelő gyakorlását az elsőfokú bírósági eljárásban. Hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság által utólag lehetővé tett irattanulmányozás nem orvosolta az elsőfokú bíróság által elkövetett szabálysértést. Ezen túlmenően fellebbezésében további kifogásokat terjesztett elő az elsőfokú tényállással kapcsolatosan. A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezés elbírálása során kiemelte, hogy az indítványozó védőjének megküldésre került és átvette a nyomozati iratokról szóló digitális adathordozót. A bíróság kiemelte továbbá, hogy a terhelt részére azért nem voltak átadhatók az iratok, mert szökés miatt elérhetetlen volt. Az elsőfokú eljárásban eljáró védő a terheltnek átadott papír alapú iratokat, azonban azok nem voltak azonosak a teljes nyomozati iratokkal. Az Ítéltábla kiemelte, hogy a Törvényszék a tárgyaláson ismertette a teljes nyomozati iratanyagot az indítványozó II. rendű vádlott jelenlétében, melynek során biztosított volt az észrevételezési lehetőség. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság nem tartotta megalapozottnak a nyomozati iratok ismeretének hiányára történő hivatkozást. Elismerte azonban az Ítéltábla, hogy a nyomozati iratok teljes körű átadása nem történt meg, ezért biztosította a II. rendű vádlott számára a nyomozati iratok megküldésével az iratok tanulmányozási jogát 19 óra 25 perc időtartamban. Végül a másodfokú bíróság az indítványozóval szemben megváltoztatta az elsőfokú bíróság döntését, és 11 évre enyhítette a kiszabott szabadságvesztés időtartamát.

- [3] 3. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.159/2021/39. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 31.B.350/2020/70. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [4] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a bírósági eljárás során nem ismerhette meg teljeskörűen az eljárási iratokat. Ennek következtében az indítványozó álláspontja szerint sem a bizonyítási eljárás során nem érvényesült a hatékony védelemhez való joga, sem pedig a jogorvoslathoz való jogát nem gyakorolhatta a törvényes keretek között. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az iratok megismerésének a joga nem „iratismertetést”, hanem az iratok birtoklását jelenti, amely a fegyveregyenlőség követelményének érvényesülését szolgálja. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való joggal kapcsolatban az indítványozó kiemelte, hogy ezen jog értelmében a védelem számára nem korlátozható az ügyben releváns adatok és körülmények megismerése. Jelen eljárásban az indítványozó véleménye szerint ezen jog az egész eljárás alatt sérült. Hivatkozott továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmére is, mert álláspontja szerint nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak, ha a terhelt a teljes elsőfokú eljárásban nincs az iratok birtokában és ismeretében.

II.

- [5] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági vagy más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

- [6] 2. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„100. § (1) Az eljárás ügyiratait

a) a terhelt és védője a terhelt gyanúsított kihallgatását követően,

b) a sértett az őt érintő bűncselekménnyel összefüggésben és

c) az egyéb érdekelt és a vagyoni érdekelt az őt érintő körben

erre irányuló indítványra ismerheti meg.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megismerés joga az eljárás valamennyi ügyiratára kiterjed, ideértve a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetve a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratokat és a további bizonyítási eszközöket is.

(3) Nem képezi az eljárás ügyiratainak részét az ügyészség és a nyomozó hatóság között a felügyelet és iránymeghatározás gyakorlásával összefüggésben keletkezett ügyirat, különösen az ügyészségi utasítás, nyomozási terv, határozat tervezet és az előterjesztés.

(4) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárás ügyiratainak megismerését

a) a megvizsgálás lehetővé tételével,

b) erre irányuló külön indítvány vagy hozzájárulás esetén az ügyirat tartalmáról felvilágosítás adásával, tájékoztatás nyújtásával,

c) saját részre történő másolat vagy felvétel készítésének lehetővé tételével,

d) az ügyirat, valamint a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által az ügyiratról készített kivonat vagy másolat kézbesítésével, illetve

e) jogszabályban meghatározott egyéb módon biztosítja.

(5) A megismerés joga nem érinti az eljárás zártan kezelt ügyirataira vonatkozó külön rendelkezéseket, valamint az adatok zártan kezelésének kötelezettségét.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a megismerés jogát, illetve a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

(6a) Ha több cselekmény miatt folyik az eljárás, és van olyan cselekmény, amely miatt gyanúsítás közlésére még nem került sor, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság ezen cselekményre vonatkozóan a gyanúsított és a védője tekintetében a megismerés jogát, illetve a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az ügyiratok megjelölése nélkül – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

(6b) Ha az eljárás során jelentős mennyiségű iratot szereztek be, amelyek átvizsgálása még nem fejeződött be, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a megismerés jogát, illetve a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében az iratok átvizsgálásának befejezéséig, de legfeljebb az iratok beszerzését követő három hónapig – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

(6c) Ha az ügyirat megismerésének valamely módja törvénytörő lenne vagy az az ügyirat jellegére tekintettel lehetetlen, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

(6d) Ha a védett adat védelme érdekében szükséges, a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.

(7) A megismerés joga, illetve a megismerésnek a (4) bekezdés *d)* pontjában meghatározott módja nem korlátozható

a) az olyan eljárási cselekményről készült ügyirat vonatkozásában, amelyen az indítványozó jelen volt, vagy e törvény rendelkezései szerint jelen lehetett és

b) a szakvélemény vonatkozásában.

(8) A megismerés – indítványnak megfelelő – biztosítása ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(9) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – az indítvány előterjesztésétől számított tizenöt napon belül biztosítja az eljárás (2) bekezdés szerint meghatározott ügyiratai közül azoknak a megismerését, amelyek vonatkozásában a megismerést nem korlátozta.”

„352. § (1) A nyomozás során a 100. § rendelkezéseit folyamatosan és oly módon kell alkalmazni, hogy a gyanúsított és a védő az eljárás valamennyi ügyiratát a vádemelés előtt legalább egy hónappal, teljes terjedelmében megismerhesse, és indítványait, észrevételeit megtehesse.”

III.

[7] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.

[8] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.

[9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdései], a támadott bírói döntést, tartalmaz a bírói döntés alaptörvényellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntés megsemmisítésére.

[10] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése

önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, jelen ügy befogadását azonban mindkét szempont alátámasztotta.

- [11] Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés annak vizsgálata, hogy a konkrét ügyben az iratok teljes megismerésének hiánya sérti-e a tisztességes eljáráshoz való jogot. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenességet vethet fel a tisztességes eljáráshoz való joggal, a védelemhez való joggal, valamint a jogorvoslat-hoz való joggal összefüggésben az a körülmény, hogy az indítványozó terhelt számára az eljárás során nem biztosították az iratok teljes körű megismerésének a lehetőségét.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

- [13] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [14] 1. Az Alkotmánybíróság először az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő indítványi elemet vizsgálta meg. Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a bírósági eljárás során nem ismerhette meg teljeskörűen az eljárás iratait.
- [15] Az Alkotmánybíróság előjáróban utal arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog esetében minden esetben tartalmi vizsgálatot folytat, így elemzi a jogszabályi környezetet és a bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását és mindezek alapján von le következtetéseket az adott esetben megállapítható alapjogsérelemre {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [17]; 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [16] A büntető igazságszolgáltatás alkotmányos garanciarendszerét az Alaptörvény XXVIII. cikke rögzíti. A tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját az Alkotmánybíróság elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze. A tisztességes eljárás (*fair trial*) az Alkotmánybíróság ezen döntésében kimunkált alkotmányos mérce szerint „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]
- [17] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ezért az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt részjogosítványokat, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]} Az Alkotmánybíróság jogköre nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan – vélt vagy valós – jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {lásd például: 3113/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti alkotmányos mérce azt kívánja meg, hogy az eljárás összességében feleljen meg a tisztességes eljárás követelményeinek.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság a következőkben áttekintette a büntetőeljárás iratainak megismerésére vonatkozó szabályokat.
- [19] Az ügyiratok megismerésére vonatkozó szabályokat a Be. 100. §-a tartalmazza. A megismerés minden érintett esetében indítványhoz kötött, vagyis az eljáró hatóságok oldalán nincs kezdeményezési kötelezettség, a megfelelő joggyakorlással összefüggő tájékoztatásról azonban gondoskodni kell. A terhelt és védője számára a Be. 352. §-a alapján a megismerés lehetőségét kifejezetten biztosítani kell a nyomozás befejezését megelőző időben. A terhelt számára a megismerési jog gyakorlására a gyanúsított kihallgatást követően nyílik lehetőség.

Az ügyiratok megismerésének joga időben nem korlátozott, az akár az alapügy jogerős befejezését követően is gyakorolható. A megismerésre irányuló indítványban meg lehet jelölni a megismerés módját, ennek hiányában az eljáró szerv szabadon dönthet a megismerést biztosító módról. Ennek meghatározása során figyelembe kell venni az indítványt előterjesztő körülményeit, kapcsolattartási lehetőségeit.

- [20] A terhelt megismerheti a nyomozási iratokat, az annak mellékletét képező iratokat, valamint a bizonyítási eszközöket (ideértve a bűnjelként kezelt tárgyi bizonyítási eszközöket is). Nem tárgya a megismerésnek az ún. „házi iratok” (tervezetek, nyomozási tervek, kapcsolattartási iratok), valamint a zártan kezelt ügyiratok. A minősített adatokra és a leplezett eszközökre speciális szabályok vonatkoznak. Szintén speciális szabályok irányadók arra az esetre, ha a nyomozás több bűncselekményt érint, vagy ha a büntetőeljárás során jelentős mennyiségű irat beszerzésére került sor.
- [21] A megismerés joga a nyomozás befejezéséig korlátozható abban az esetben, ha az eljárás érdekeire figyelemmel az indokolt. A megismerés jogának korlátozása gyakorlatilag a megismerés lehetőségének a kizárását jelenti. A megismerés korlátozásáról határozatot kell hozni, amely ellen jogorvoslatnak, panasznak, a panasz elutasítása esetén pedig felülbírálati indítványnak előterjesztésének van helye. A megismerés joga a nyomozás befejezését követően nem korlátozható.
- [22] A megismerés jogának korlátozásától el kell különíteni a megismerés módjának korlátozását, amely meghatározott megismerési módok kizárását jelenti. A Be. szerint az iratok megismerése lehetséges a megvizsgálás lehetővé tételével, az ügyirat tartalmáról felvilágosítást adásával, tájékoztatás nyújtásával, saját részre történő másolat vagy felvétel készítésének lehetővé tételével, valamint az ügyirat, illetve a hatóságok által az ügyiratról készített kivonat vagy másolat kézbesítésével. A Be. rendelkezése szerint a megismerés módja jogszabályban meghatározott egyéb módon is történhet, például elektronikus hozzáférés biztosításával. A megismerés módja csupán részben korlátozható a nyomozás befejezéséig. A megismerés módjának korlátozása kivételesen a vádemelést követően is lehetséges. A megismerés módjának korlátozásáról határozatot kell hozni. Nem korlátozható azonban a megismerési indítványban választott másolatkészítési forma, ha az a szakvéleményre, vagy olyan eljárási cselekményre vonatkozik, amelyet az indítványt elterjesztő jelenlétében folytattak le. A terhelt és védője számára így vádemelés esetén biztosított az ügyiratok teljes körű, másolatban történő megismerésének, birtoklásának lehetősége is. A megismerés módjával kapcsolatban a másolathoz való jog akkor sem korlátozható, ha korábban más módon az ügyiratok megismerését már biztosították.
- [23] A szabályozás alapján megállapítható, hogy a legfontosabb a megismerésre jogosult és a teljesítésre kötelezett nyomozó hatóság, illetve ügyészség közötti együttműködés. Nem tekinthető a megismerési mód korlátozásának, ha a megismerés adott esetben az indítványban megjelölt módtól eltérően, de meghatározott módon teljesül.
- [24] Az Európai Parlament és a Tanács a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU (2012. május 22.) irányelve (a továbbiakban: Irányelv) is hangsúlyozza, hogy az eljárás iratainak megismerését az eljárás tisztességének megóvásához és a védelemre való felkészülés érdekében biztosítani kell a terhelt, illetve védője számára [7. cikk (2) bekezdés]. Az Irányelv is elismeri a megismerési jog korlátozásának lehetőségét elsősorban azon az alapon, ha a betekintés egy másik személy életét vagy alapvető jogait súlyosan veszélyeztethetné, vagy ha a betekintés megtagadása valamely fontos közérdek megóvásához feltétlenül szükséges. A korlátozásról határozatot kell hozni, amely ellen biztosítani kell a bírósági jogorvoslatot. A korlátozás mértékének meghatározásakor figyelemmel kell lenni a büntetőeljárás különböző szakaszaira [(32) preambulum-bekezdés, 7. cikk (4) bekezdés]. Az Irányelv azt is kiemeli, hogy a betekintést kellő időben, de legkésőbb a vád tartalmának bírósághoz való, elbírálás céljából történő benyújtásakor biztosítani kell [7. cikk (3) bekezdés].
- [25] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az ügyirat-megismerés fő szabálya, az ügyiratokhoz történő folyamatos és teljes körű hozzáférés biztosítása, amelyhez képest kivételes szabály a megismerés korlátozása. A tisztességes eljáráshoz való jog biztosításához szükséges, hogy megfelelő időben az ügyiratok teljes köre megismerhetővé váljon. A Be. jelenlegi szabályai szerint az eljáró hatóság feladata, hogy a terheltet és védőjét arról tájékoztassák, hogy a nyomozás során már teljes körűen biztosították az ügyiratok megismerését.
- [26] 3. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő indítványi elemmel kapcsolatban a következőket állapította meg. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt kifogásolta, hogy a bíróságok többszöri kérése ellenére sem biztosították az indítványozó számára a nyomozati iratok teljes körű megismerését. Az ügyben releváns adatok és körülmények ismeretének korlátozása az indítványozó álláspontja szerint ellentétes a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező fegyveregyenlőség elvével.

- [27] 3.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a fegyverek egyenlőségének elve a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosultságaként részesül alkotmányos védelemben és „a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalmá legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.” {Lásd: 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95–96; 209/B/2003. AB határozat, ABH 2008, 1926, 1938; 166/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 545, 563; 3231/2013. (XII. 21.) AB határozat, Indokolás [28]; 21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [97]–[98]; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 3265/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [31]; 8/2015. (IV. 17.) AB határozat, Indokolás [63]; 3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [107]; 3089/2015. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [114]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]; 10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [61]; 3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [28]; 3357/2017. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [59]–[60]; 3245/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [20]} A fegyverek egyenlősége elvének megfelelő érvényesülésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság korábban leszögezte azt is, hogy annak elengedhetetlen feltétele, hogy a vád, illetve a védelem és terhelt ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhesse meg az ügyben releváns adatokat {lásd: 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95–96; 209/B/2003. AB határozat, ABH 2008, 1926, 1938; 3357/2017. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [61]; 3245/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [28] A védelmet megillető jogok magukban foglalják az ügy megismerését és az ügy előbbre vitelét szolgáló jogokat. Az ügy megismerését biztosító jogok közé tartozik a jog a hatósági határozatok, intézkedések megismerésére, az iratbetekintés, valamint a jelenléthez való jog. Az ügy előbbre vitelét szolgáló jogok közé tartozik az indítványok, észrevételek megtételéhez, a jogorvoslat benyújtásához, a kérdéshez, valamint a perbeszéd megtartásához fűződő jog {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36]–[39]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [96]}.
- [29] 3.2. A nyomozás eredményének a terhelt, illetve a védelem általi megismerése a tisztességes eljárás követelményének, illetve a védekezéshez való jognak az egyik sarokpontja. Az Alkotmánybíróság a hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez/védekezéshez való jog részeként és a fegyveregyenlőség garanciájaként kezeli az iratbetekintéshez való jogot. Az Alkotmánybíróság úgy értelmezte az iratbetekintést, hogy az a pusztán megismerésen túl az irat „birtoklását” is magában kell hogy foglalja {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 17/2005. (IV. 28.) AB határozat, ABH 2005, 175, 190; 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [60]–[61]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtoklása is a *fair trial* követelményéből fakadóan a „mindenképpen biztosítandó” jogok közé sorolható {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118; megerősítette: 3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [107]–[108]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [28]}.
- [30] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratok alapján megállapította, hogy a terhelt a nyomozás lezárását követően a büntetőeljárás folyamán nem ismerhette meg teljes terjedelmében az eljárás iratait. A 2021. február 3-án, az előkészítő ülést követően megtartott első tárgyalási napon az indítványozó többször is kérte a nyomozati iratokat. A tárgyaláson több tanú kihallgatására sor került, melynek során a tanúk fenntartották a nyomozás során tett tanúvallomásukat. A bíró ismertette a nyomozati iratok részét képező tanúvallomások bizonyos részeit. Ezekkel a vallomásokkal kapcsolatosan az indítványozó II. rendű terhelt jelezte, hogy a nyomozati vallomásokat nem ismerte, és kérte, hogy megismerhesse azokat. A 2021. április 21-én megtartott tárgyaláson az indítványozó védője védőbeszédében utalt arra, hogy védelem továbbra sem kapta meg az eljárás iratait. A fellebbezési eljárás során a 2022. február 3-án tartott tárgyalási napon tartott perbeszédében maga az ügyész is elismerte, hogy az indítványozó II. rendű terhelt nem kapta meg az eljárási iratokat. Az ügyész álláspontja szerint azonban a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét gyakorló ügyészhez kellett volna fordulni, mert a fogvatartott büntetőeljárási jogainak gyakorlására vonatkozó jogát a büntetés-végrehajtási intézetben sértették meg, mivel a bíróság elküldte az iratokat, de azokat a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott indítványozó nem kapta meg. Az indítványozó védője perbeszédében fenntartotta az eljárás hatályon kívül helyezésére irányuló indítványát, és részletesen kifejtette, hogy az indítványozó többszöri kérése ellenére sem kapta meg teljes terjedelmében az eljárás iratait. Az arra vonatkozó bizonyítási indítványát, hogy megkeressék a büntetés-végrehajtási intézetet annak igazolása érdekében, hogy átadta-e a bíróság által megküldött iratokat az indítványozó II. rendű terheltnek, a másodfokú bíróság elutasította. Felszólalásában

az indítványozó is hangsúlyozta, hogy az iratok ismeretének hiányában nem tudott védekezni. A másodfokú bíróság elnöke jelezte, hogy a nyomozati iratok között fellelhető CD-t megküldi az indítványozónak. A 2022. március 10-én tartott következő tárgyalási napon az indítványozó továbbra is hivatkozott arra, hogy nem volt lehetősége az iratok tanulmányozására.

- [31] Az Alkotmánybíróság jelen ügy valamennyi körülményét figyelembe véve megállapította, hogy az iratokhoz való hozzáférés tilalma a védelemhez való jognak olyan részjogosítványát sérti, amely már önmagában is negatívan hat ki az eljárás tisztességes voltára. Az Alkotmánybíróság figyelembe vette azt a körülményt is, hogy a másodfokú bíróság az iratok egy részét tartalmazó CD-t az indítványozó rendelkezésére bocsátotta. Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja annak figyelembe vételét, hogy a másodfokú eljárás adott esetben korrigálhatja az elsőfokú eljárás hibáit, tévedéseit, azonban ez nem minden hiba esetén tehető meg. A konkrét esetben a büntetőeljárás jogok gyakorlása, a kapcsolódó eljárási jogosultságok, az iratok teljes ismeretében történő indítványtételi, észrevételezési jogok nem pótolhatók a másodfokú eljárásban.
- [32] Jelen esetben a nyomozati iratok teljes körű megismerhetőségének hiánya korlátozhatja a hatékony védelemre való felkészülést. Ezáltal viszont – mivel az iratok megismerhetőségének hiánya másképpen nem kompenzálható – közvetlenül sérül a fegyverek egyenlőségének követelménye, és így a tisztességes eljárás elve.
- [33] 4. Mindezekre tekintettel jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Ítélet tábla 4.Bf.159/2021/39. számú ítélete sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, ezért azt megsemmisíti.
- [34] 5. Az indítványozó a támadott bírósági döntésnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) és (7) bekezdéseivel fennálló ellentétét is állította. Mivel az Alkotmánybíróság a támadott bírói ítéletet a tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelme alapján alaptörvény-ellenesnek találta és megsemmisítette, ezért – irányadó gyakorlatának megfelelően – már nem vizsgálta a támadott bírósági ítélet fent megjelölt alaptörvényi rendelkezéseivel fennálló panaszos által állított alaptörvény-ellenességét.

Budapest, 2023. június 27.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1463/2022.

